

Forord

De to første artikler af dette nummer af Landbohistorisk Tidsskrift giver nye vinkler på et klassisk tema i dansk landbohistorie, nemlig landboreformerne. Carsten Porskrog Rasmussen behandler et tidligt led i processen. I artiklen *A.G. Moltke og det holstenske koppelbrug* beskriver forfatteren, hvordan godsejeren Adam Gottlob Moltke allerede i 1760'erne tog hul på udviklingen ved efter holstensk forbillede at indføre koppelbrug på sine sjællandske og fynske hovedgårde og senere på dele af fæstegodset. Koppelbruget medførte en markant produktionsstigning og kan betragtes som et overgangsstadie i den udvikling, der kulminerede med udskiftningen, men Moltkes omlægning til koppelbrug skete inden for rammerne af landsbyfællesskabet, og koppelbruget på hovedgårdsmarkerne baserede sig på hoveri. Moltke var således teknisk moderne, men socialt var han aristokratisk-patriarkalsk godsejer. Moltke kan ikke entydigt karakteriseres som enten "reformtilhænger" eller "reformmodstander", og denne pointe mere end antyder, at den traditionelle landbohistoriske differentiering mellem disse to kategorier ikke kan opretholdes konsekvent.

At begrebet "reformmodstander" selvfølgelig stadig giver mening, påvises i den anden af dette nummers to bidrag om landboreformerne. I artiklen *Landboreformerne på Københavns Universitets fæstegods* beskriver Britt Ege Bak, hvordan der under landboreformerne opstod en konflikt mellem Københavns Universitet og Landbokommissionen. Universitetets økonomiske grundlag var baseret på fæstegods. I en tid med stigende kornpriser var det vanskeligt for Landbokommissionen at overbevise universitetet om, at dets fæstegods skulle omlægges i henhold til landboreformernes intentioner. Først efter mange års lange og seje forhandlinger blev universitetets fæstegods derfor udstykket og udskiftet. I artiklen beskriver forfatteren, hvordan universitets system på godt og ondt fik konsekvenser for de bønder, der sad som fæstere på universitetets gods.

Nummerets to øvrige artikler introducerer til kildetyper og arkivfonds, der hidtil kun er udnyttet i ringe omfang i landbohistorisk sammenhæng. Kirstine Aasbjerg Andersen viser i sin artikel *Skilsmissesager blandt Lolland og Falsters landbefolkning i 1700-tallet*, hvordan protokoller og sagsakter fra de såkaldte tamperretter kan bruges til at belyse vigtige aspekter af retlige, økonomiske og sociale forhold blandt landboerne. Tamperretten dømte i retssager om trolovelse og skilsmisse i 1700-tallet, og artiklen behandler sådanne retssager ud fra en kønshistorisk vinkel.

Jørgen Mikkelsen viser med artiklen *Danmarks Statistiks arkiv og landbohistorisk forskning*, at der på Rigsarkivet er et meget stort og righoldigt arkiv vedrørende Danmarks Statistik. Han illustrerer samtidig, hvordan dette materiale kan anvendes inden for landbohistorie. Artiklen er således en øjenåbner i forhold til, hvordan landbohistoriske undersøgelser med fordel kan inddrage det indsamlede kildemateriale fra Danmarks Statistik.

Tidsskriftets redaktion takker forfattere og eksterne bedømmere for et godt og frugtbart samarbejde. Lad dette samtidig være en invitation til kommende bidragydere til tidsskriftet. Redaktionen modtager gerne forslag til mulige artikler, emner eller erindringsbidrag, som i bred forstand behandler landbo- og landbrugshistoriske spørgsmål.

Fremover vil det ene af de to årlige numre af Landbohistorisk Tidsskrift være et temanummer, mens det andet nummer fortsat vil indeholde artikler med forskellige emner. Vi har valgt Familielandbrug som tema for det næste nummer af tidsskriftet.

Redaktionen har fået ny sammensætning. Ved afslutningen af sidste nummer udtrådte konsulent, ph.d. Morten Stenak. Redaktionen vil gerne takke Morten Stenak for mange års flittigt, engageret og solidt arbejde som redaktionssekretær. Ny redaktionssekretær er lektor, ph.d. Mogens Rostgaard Nissen, Institut for Historie, Kultur og Samfundsbeskrivelse ved Syddansk Universitet.

God læselyst.

Mogens Rostgaard Nissen
Kristine Holm-Jensen
Jeppe Büchert Netterstrøm